

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (otrā palāta)

2019. gada 10. oktobrī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzība – Direktīva 92/43/EEK – 12. panta 1. punkts – Dzīvnieku sugu stingras aizsardzības sistēma – IV pielikums – *Canis lupus* (vilks) – 16. panta 1. punkta e) apakšpunkts – Atkāpe, kas ļauj iegūt ierobežotu skaitu konkrētu īpatņu – Medības populācijas aizsardzības nolūkos – Attiecīgās sugas populāciju aizsardzības statusa izvērtējums

Lietā C-674/17

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Korkein hallinto-oikeus* (Augstākā administratīvā tiesa, Somija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2017. gada 28. novembrī un kas Tiesā reģistrēts 2017. gada 1. decembrī, tiesvedībā, kuru uzsākusi

Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola Pohjois-Savo – Kainuu ry,

piedaloties:

Risto Mustonen,

Kai Ruhanen,

Suomen riistakeskus,

TIESA (otrā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs A. Arabadžijevs [*A. Arabadjiev*] (referents), Tiesas priekšsēdētājs K. Lēnartss [*K. Lenaerts*], kas pilda otrās palātas tiesneša pienākumus, un tiesnesis K. Vajda [*C. Vajda*],

ģenerālvokāts: H. Saugmandsgors Ēe [*H. Saugmandsgaard Øe*],

sekretārs: R. Skjāno [*R. Schiano*], administrators,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2019. gada 9. janvāra tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

- *Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola Pohjois-Savo – Kainuu ry* vārdā – *S. Kantinkoski* un *L. Iivonen*,
- *K. Ruhanen* vārdā – *P. Baarman*, *asianajaja*,
- *Suomen riistakeskus* vārdā – *S. Härkönen*, pārstāvis,

* Tiesvedības valoda – somu.

- Somijas valdības vārdā – *J. Heliskoski*, pārstāvis,
  - Dānijas valdības vārdā – *J. Nymann-Lindgren*, kā arī *M. Wolff* un *P. Ngo*, pārstāvji,
  - Zviedrijas valdības vārdā – *A. Falk*, *C. Meyer-Seitz*, *H. Shev*, *J. Lundberg* un *H. Eklinder*, pārstāvji,
  - Eiropas Komisijas vārdā – *M. Huttunen* un *C. Hermes*, pārstāvji,
- noklausījusies ģenerālvokāta secinājumus 2019. gada 8. maija tiesas sēdē,
pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Padomes Direktīvas 92/43/EEK (1992. gada 21. maijs) par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību (OV 1992, L 206, 7. lpp.; turpmāk tekstā – “Dzīvotņu direktīva”) 16. panta 1. punktu.
- 2 Šis lūgums ir iesniegts saistībā ar tiesvedību, ko uzsākusi *Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola Pohjois-Savo – Kainuu ry* [Vides aizsardzības apvienība “*Tapiola Pohjois-Savo – Kainuu*”] (turpmāk tekstā – “*Tapiola*”) par to *Suomen riistakeskus* (Somijas Dzīvās dabas aģentūra; turpmāk tekstā – “Aģentūra”) pieņemto lēmumu tiesiskumu, ar kuriem piešķirtas atkāpes attiecībā uz vilku medībām.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

- 3 Dzīvotņu direktīvas 1. pants “Definīcijas” ir izteikts šādi:

“Šajā direktīvā:

[..]

- i) sugas aizsardzības statuss ir uz attiecīgo sugu iedarbojošos ietekmju kopums, kas ilgtermiņā var ietekmēt šīs sugas populāciju izplatību un skaitlisko daudzumu 2. pantā minētajā teritorijā.

Aizsardzības statusu uzskata par labvēlīgu, ja:

- attiecīgo sugu populācijas dinamikas dati liecina, ka ilgtermiņā suga sevi atražo un ir dzīvotspējīga konkrētās dabiskās dzīvotnes sastāvdaļa,
  - sugas dabiskās izplatības areāls nav samazinājies, un šķiet, ka tas nemazināsies arī tuvākajā laikā, un
  - dzīvotne ir un šķiet, ka arī turpmāk būs pietiekami plaš[a] tās populāciju ilglaicīgai uzturēšanai;
- [..].”

- 4 Šīs direktīvas 2. pantā ir paredzēts:

“1. Šīs direktīvas mērķis ir sekmēt bioloģisko daudzveidību, aizsargājot dabiskās dzīvotnes un savvaļas faunu un floru Eiropā esošajā dalībvalstu teritorijā, uz kuru attiecas Līgums.

2. Pasākumus, ko veic saskaņā ar šo direktīvu, izstrādā tā, lai saglabātu vai atjaunotu to dabisko dzīvotņu un savvaļas faunas un floras sugu labvēlīgu aizsardzības statusu, kas ir Kopienā nozīmīgas.

3. Veicot pasākumus saskaņā ar šo direktīvu, ņem vērā ekonomiskās, sociālās un kultūras prasības, kā arī reģionālās un vietējās īpatnības.”

5 Minētās direktīvas 12. panta 1. punkts ir formulēts šādi:

“Dalībvalstis veic nepieciešamos pasākumus, lai IV pielikuma a) daļā uzskaitītajām dzīvnieku sugām to dabiskās izplatības areālā izveidotu stingras aizsardzības sistēmu, aizliedzot:

- a) minēto sugu īpatņu visu veidu apzinātu gūstīšanu vai nonāvēšanu savvaļā;
- b) minēto sugu īpatņu apzinātu traucēšanu, jo īpaši to vairošanās, mazuļu attīstības, ziemas guļas un migrāciju laikā;
- c) apzinātu postīšanu vai olu vākšanu savvaļā;
- d) vairošanās vai atpūtas vietu noplicināšanu vai iznīcināšanu.”

6 Dzīvotņu direktīvas 16. panta 1. punktā ir paredzēts:

“Ja nav apmierinošas alternatīvas un ja netiek kaitēts attiecīgo sugu populāciju saglabāšanai labvēlīgā aizsardzības statusā to dabiskās izplatības areālā, dalībvalstis drīkst atkāpties no 12., 13., 14. panta un 15. panta a) un b) punkta noteikumiem, lai:

- a) aizsargātu savvaļas faunu un floru un saglabātu dabiskās dzīvotnes;
- b) novērstu nopietnu kaitējumu, jo īpaši labībai, mājlopiem, mežiem, zivsaimniecībai un ūdeņiem un citiem īpašuma veidiem;
- c) rūpētos par veselības aizsardzību un sabiedrības drošību vai obligāti ievērotu citas sevišķi svarīgas sabiedrības intereses, tostarp sociāla vai ekonomiska rakstura intereses un videi primāri svarīgas labvēlīgas pārveides;
- d) izpētes un izglītības nolūkā atjaunotu minēto sugu populācijas un reintroducētu minētās sugas, un veiktu šī mērķa sasniegšanai vajadzīgās vairošanas darbības, tostarp augu mākslīgo pavairošanu;
- e) stingri noteiktos apstākļos pēc izvēles principa un ierobežotā apmērā atļaut IV pielikumā uzskaitīto sugu atsevišķu īpatņu ieguvī vai turēšanu ierobežotā skaitā, ko nosaka kompetentās valsts iestādes.”

7 To dzīvnieku sugu vidū, kuras ir “Kopienā nozīmīgas [..], kurām vajadzīga stingra aizsardzība” un kuru saraksts ietverts tās pašas direktīvas IV pielikuma a) daļā, ir minēts arī “*Canis lupus* (izņemot [..] Somijas populācijas ziemeļbriežu pārvaldības apvidos, kā tie definēti 2. pantā Somijas 1990. gada 14. septembra [Likumā] Nr. 848/90 par ziemeļbriežu pārvaldību)”.

Somijas tiesības

8 Saskaņā ar 1993. gada 28. jūnija *metsästyslaki* (615/1993) (Medību likums Nr. 615/1993), kas grozīts ar 2011. gada 18. februāra likumu (159/2011) (turpmāk tekstā – “Medību likums”), 37. panta trešo daļu uz vilku attiecas pastāvīgas aizsardzības režīms.

- 9 Saskaņā ar šā likuma 41. panta pirmo daļu Aģentūra var piešķirt atļauju atkāpties no šā likuma 37. pantā paredzētās aizsardzības, ja vien tiek ievēroti minētā likuma 41.a–41.c pantā minētie nosacījumi. Šā paša likuma 41. panta ceturtajā daļā ir precizēts, ka ar valdības dekrētu var ieviest speciālas normas attiecībā uz kārtību, kādā piešķirama atkāpe, normas saistībā ar šādu atkāpi, tādas ieguves deklarēšanu, kas veikta, pamatojoties uz atkāpi, atkāpes ilgumu un atkāpes piešķiršanas nosacījumu novērtēšanu, kā arī paredzēt datumus, kuros ir iespējams atkāpties no 37. pantā paredzētās aizsardzības. Saskaņā ar Medību likuma 41. panta piekto daļu viena gada ietvaros uz atkāpes pamata veiktās ieguves gadījumu maksimālais skaits var tikt ierobežots. Ar Lauksaimniecības un mežsaimniecības ministrijas rīkojumu var ieviest speciālas normas, piemēram, attiecībā uz atļautās ieguves gadījumu maksimālo skaitu.
- 10 Medību likuma 41.a panta trešajā daļā, ar ko Somijas tiesību sistēmā transponēts Dzīvotņu direktīvas 16. panta 1. punkta e) apakšpunkts, ir paredzēts:
- “Atkāpe attiecībā uz vilku, lāci, ūdru un lūsi var tikt piešķirta arī attiecībā uz konkrētu īpatņu selektīvu un ierobežotu gūstīšanu vai nonāvēšanu stingri kontrolētos apstākļos.”
- 11 Valdības dekrēta (452/2013), kas pieņemts, pamatojoties uz Medību likuma 41. panta ceturto daļu un 41.a panta ceturto daļu, 3. panta pirmās daļas 1. punktā ir norādīts, ka tāda atkāpe kā šā likuma 41.a panta trešajā daļā minētā var tikt piešķirta attiecībā uz vilku gūstīšanu vai nonāvēšanu ziemeļbriežu pārvaldības apvidos laikposmā no 1. oktobra līdz 31. martam un pārējā valsts teritorijā – laikposmā no 1. novembra līdz 31. martam, bet tā 4. panta trešajā daļā ir precizēts, ka šāda atkāpe ir piešķirama vienīgi attiecībā uz medībām apvidos, kuros attiecīgā suga ir plaši izplatīta.
- 12 Lauksaimniecības un mežsaimniecības ministrijas rīkojumā (1488/2015), kas pieņemts attiecībā uz 2015.–2016. medību gadu, pamatojoties uz Medību likuma 41. panta piekto daļu, ir noteikts vilku īpatņu maksimālais skaits – 46, kuru ieguve varēja tikt atļauta ārpus ziemeļbriežu audzēšanas apvidiem, piemērojot šā likuma 41.a panta trešajā daļā minētās atkāpes. Šis pašas ministrijas rīkojumā (1335/2016), kas pieņemts par 2016.–2018. medību gadu, attiecībā uz katru no šiem diviem gadiem noteiktais vilku īpatņu maksimālais skaits ir 53; tik daudzu īpatņu ieguve var tikt atļauta ārpus ziemeļbriežu pārvaldības apvidiem, pamatojoties uz minētā likuma 41. panta pirmajā daļā minētajām atkāpēm.
- 13 Lauksaimniecības un mežsaimniecības ministrija 2015. gada 22. janvārī pieņēma jaunu plānu par vilku populācijas pārvaldību Somijā, kas balstīts uz rezultātiem, kuri iegūti, izvērtējot valsts politikas attīstību lielo plēsēju jomā (turpmāk tekstā – “vilku pārvaldības plāns”). Šajā plānā, kura mērķis ir izveidot un saglabāt vilku populācijai labvēlīgu aizsardzības statusu, ir teikts, ka dzīvotspējīgas vilku populācijas minimālais lielums ir 25 reprodiktīvi pāri. No tā izriet arī tas, ka vilku populācijas pārvaldība Somijā ir lemta neveiksmei, ja netiek ņemtas vērā to personu vajadzības, kuras dzīvo un strādā teritorijās, kur uzturas bari, it īpaši ņemot vērā to, ka sabiedrībā pieaug piekrišana vilku nelikumīgām medībām konkrētos apstākļos. Tātad pārvaldības atkāpju mērķis ir nodrošināt vietējā bara eksistenci, vienlaikus veicinot vilku un cilvēku līdzāspastāvēšanu. Paturot prātā šo mērķi, ir paredzēts veikt pasākumus pret īpatņiem, kas rada traucējumus, un līdz ar to novērst vilku nelikumīgu nonāvēšanu.
- 14 Vilku pārvaldības plāns ir balstīts uz principu, ka pārvaldība notiek vilku populācijas vietējā līmenī, proti, katrā atsevišķā bara līmenī. Tādējādi, lai nodrošinātu vilku bara dzīvotspēju, Aģentūrai, piemērojot Medību likuma 41.a panta trešo daļu, piešķiramajai atkāpei ir jāpievieno apraksts par medijamo īpatņu atlasī. Medībām ir jābūt vērstām pret jauniem īpatņiem barā, lai pēc iespējas mazinātu varbūtējo ietekmi uz bara dzīvotspēju. Par mērķi ir atlasāms tāds īpatnis, kas rada kaitējumu vai traucējumus personām, kuras dzīvo teritorijā, kur uzturas vilki, vai šo personu īpašumam.
- 15 Visbeidzot, atkāpēm ir jāattiecas uz apvidiem, kuros suga ir plaši izplatīta, un tās nedrīkst pārsniegt Lauksaimniecības un mežsaimniecības ministrijas rīkojumā noteikto ieguves gadījumu maksimālo skaitu.

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

- 16 Ar diviem 2015. gada 18. decembra lēmumiem Aģentūra noteica attiecīgi *Risto Mustonen* un *Kai Ruhanen* atkāpes atbilstoši Medību likuma 41. pantam un 41.a panta trešajai daļai, atļaujot laikposmā no 2016. gada 23. janvāra līdz 21. februārim Ziemeļsavo [*Pohjois-Savo*] reģionā (Somija) nomedīt kopumā septiņus vilkus. Ar pirmo lēmumu tika atļauts nonāvēt divus vilkus bara apdzīvotajā teritorijā Jūdinsalo [*Juudinsalo*] (Somija), divus citus vilkus teritorijā, kas atrodas starp Sukevu [*Sukeva*] (Somija) un Lākajervi [*Laakajärvi*] (Somija), un ar otro – nonāvēt vienu vilku bara apdzīvotajā teritorijā Viereme-Kajāni-Sonkajervi [*Vieremä-Kajaani-Sonkajärvi*] (Somija) un divus vilkus bara apdzīvotajā teritorijā Kiuruvesi-Viereme [*Kiuruvesi-Vieremä*] (Somija).
- 17 Aģentūra savus lēmumus ir pamatojusi, atsaucoties uz piemērojamām tiesību normām, kā arī uz pārvaldības plānu, aprakstot attiecīgo baru sastāvu un norādot uz kaitējumu, ko vilki nodarījuši suņiem, un nedrošību vietējo iedzīvotāju vidū. Tā ir precizējusi, ka ar stingro aizsardzību, kas balstīta uz atkāpju piešķiršanu “kaitējuma novēršanai”, nav izdevies sasniegt iepriekšējā pārvaldības plānā izklāstītos mērķus. Kā norāda Aģentūra, saistībā ar vilku populācijas pārvaldību piešķirto atkāpju mērķis bija ieviest likumīgu šīs populācijas pārvaldības modeli, kas ļautu vērsties pret īpatņiem, kuri rada traucējumus, vienlaikus novēršot to nelikumīgu nonāvēšanu.
- 18 Aģentūra ir uzsvērusi, ka attiecīgajos apvidos nav pieejama apmierinoša alternatīva, kas būtu labāka nekā minēto atkāpju piešķiršana, un piebildusi, ka medību selektīvais un ierobežotais raksturs tika konkretizēts, lēmumos paredzot ģeogrāfiskus un kvantitatīvus ierobežojumus, kā arī panākot, ka tiek ievērota tajos paredzētā medību metode.
- 19 Aģentūra ir arī norādījusi, ka bija jācenšas nenonāvēt dominējošu tēviņu, kā arī īpatni ar kakla siksnašas raidītāju. Tā ieteica minēto lēmumu adresātiem medīt jaunus īpatņus vai īpatņus, kas rada traucējumus, un precizēja, ka gadījumā, ja pēc šo lēmumu pieņemšanas un pirms atļautu medību uzsākšanas vilku baros un īpatņu vidū iestādes varētu konstatēt mirstību, šis apstāklis ir jāņem vērā, lai kvantitatīvā izteiksmē samazinātu atļaujas tvērumu.
- 20 Somijas vides aizsardzības apvienība *Tapiola* šos abus Aģentūras lēmumus pārsūdzēja *Itä-Suomen hallinto-oikeus* (Austrumsomijas administratīvā tiesa, Somija). Šī tiesa ar 2016. gada 11. februāra lēmumiem šīs pārsūdzības atzina par nepieņemamām ar pamatojumu, ka *Tapiola* nav tiesīga celt prasību šajā lietā.
- 21 Ar 2017. gada 29. maija rīkojumiem *Korkein hallinto-oikeus* (Augstākā administratīvā tiesa, Somija) atcēla *Itä-Suomen hallinto-oikeus* (Austrumsomijas administratīvā tiesa) lēmumus un izskatīja *Tapiola* celtās pārsūdzības.
- 22 Iesniedzējtiesa uzsver, ka vilka suga Somijā nopietni apdraudēta. Pēdējos gados vilku skaits esot ievērojami mainījies – droši vien malumedniecības dēļ. Ciktāl minētās atkāpes, kas ļauj nonāvēt vilku medībās “populācijas pārvaldības” nolūkos, tiek piešķirtas attiecībā uz konkrētu apvidu, tā it īpaši vēlas noskaidrot, vai, lai varētu piešķirt šādu Dzīvotņu direktīvas 16. panta 1. punkta e) apakšpunktā paredzētu atkāpi, vienas sugas aizsardzības statuss ir jānovērtē attiecībā uz šo apvidu vai visu dalībvalsts teritoriju kopumā. Tā arī jautā, kādā mērā šīs atkāpes var tikt attaisnotas ar malumedniecības mazināšanu un kā to šajā ziņā ietekmē apstākļi, ka tās ir iekļautas nacionālā pārvaldības plānā un valsts tiesiskajā regulējumā, kurā noteikts to īpatņu maksimālais skaits, kas ik gadu var tikt iegūti valsts teritorijā. Turklāt tā lūdz skaidrojumu attiecībā uz to, kā sarežģījumi saistībā ar malumedniecības kontroli ietekmē izvērtējumu par to, vai bez vilku nonāvēšanas ir pieejama arī apmierinoša alternatīva. Visbeidzot tā vēlas noskaidrot, vai vēlme novērst kaitējuma nodarīšanu suņiem un uzlabot vispārējo drošības sajūtu aplūkotajās teritorijās ir uzskatāma par pamatojumu, ar ko var attaisnot minēto atkāpi.

23 Šādos apstākļos *Korkein hallinto-oikeus* (Augstākā administratīvā tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

“1) Vai atbilstoši Dzīvotņu direktīvas 16. panta 1. punkta e) apakšpunkta formulējumam, pamatojoties uz atsevišķu mednieku lūgumiem, drīkst izsniegt reģionālas atļaujas atkāpes veidā t.s. medībām “populācijas aizsardzības nolūkos”?

– Vai, vērtējot šo jautājumu, nozīme ir tam, ka atkāpju piešķiršanas nosacījumu vērtējums ir balstīts uz valsts populācijas aizsardzības plānu un rīkojumā paredzētu maksimālo īpatņu skaitu, ko dalībvalsts teritorijā ik gadu var iegūt un līdz kuram var tikt piešķirtas atkāpes?

– Vai vērtējumā var tikt ņemti vērā tādi citi aspekti kā mērķis novērst kaitējumu suņiem un palielināt vispārējo drošības sajūtu?

2) Vai atkāpes aizsardzības nolūkā piešķiršana medībām populācijas aizsardzības nolūkos pirmā prejudiciālā jautājuma izpratnē var tikt pamatota ar to, ka nelikumīgu medību novēršanai nav apmierinošas alternatīvas [Dzīvotņu direktīvas] 16. panta 1. punkta izpratnē?

– Vai šajā gadījumā var ņemt vērā praktiskās grūtības, uzraugot nelikumīgas medības?

– Vai, vērtējot jautājumu par apmierinošas alternatīvas esamību, iespējams, nozīme ir arī mērķim novērst kaitējumu suņiem un palielināt vispārējo drošības sajūtu?

3) Kā ir jāvērtē Dzīvotņu direktīvas 16. panta 1. punktā minētais nosacījums, kas attiecas uz sugu populāciju aizsardzības statusu, izsniedzot reģionālas atļaujas atkāpes veidā?

– Vai sugas populāciju aizsardzības statuss ir jāvērtē gan attiecībā uz konkrētu teritoriju, gan uz visu dalībvalsts teritoriju vai pat attiecībā uz vēl lielāku attiecīgās sugas izplatības areālu?

– Vai ir iespējams, ka ir izpildīti Dzīvotņu direktīvas 16. panta 1. punktā izvirzītie atkāpes aizsardzības nolūkā piešķiršanas nosacījumi, lai gan sugas populāciju aizsardzības statuss atbilstoši pienācīgam novērtējumam nevar tikt uzskatīts par labvēlīgu [šīs] direktīvas izpratnē?

– Ja uz iepriekšējo jautājumu tiek atbildēts apstiprinoši: kādā situācijā tas tā varētu būt?”

Par prejudiciālajiem jautājumiem

24 Ar šiem jautājumiem, kuri jāizskata kopā, iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai Dzīvotņu direktīvas 16. panta 1. punkta e) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas neļauj pieņemt lēmumus, ar kuriem piešķir atkāpes no šīs direktīvas 12. panta 1. punkta a) apakšpunktā – kopsakarā ar tās IV pielikuma a) daļu – noteiktā aizlieguma apzināti nonāvēt vilku, lai rīkotu tādas medības populācijas aizsardzības nolūkos, kuru mērķis ir malumedniecības apkarošana.

25 Vispirms jāatgādina ka saskaņā ar Dzīvotņu direktīvas 2. panta 1. punktu tās mērķis ir sekmēt bioloģisko daudzveidību, aizsargājot dabiskās dzīvotnes un savvaļas faunu un floru Eiropā esošajā dalībvalstu teritorijā. Turklāt šīs direktīvas 2. panta 2. un 3. punktā ir noteikts, ka pasākumus, ko veic saskaņā ar to, izstrādā tā, lai saglabātu vai atjaunotu to dabisko dzīvotņu un savvaļas faunas un floras sugu labvēlīgu aizsardzības statusu, kas ir nozīmīgas Eiropas Savienībai, un ņem vērā ekonomiskās, sociālās un kultūras prasības, kā arī reģionālās un vietējās īpatnības.

26 Dzīvotņu direktīvas 12. panta 1. punkta a) un d) apakšpunktā ir paredzēts, ka dalībvalstis veic nepieciešamos pasākumus, lai šīs pašas direktīvas IV pielikuma a) daļā uzskaitītajām dzīvnieku sugām to dabiskās izplatības areālā izveidotu stingras aizsardzības sistēmu, aizliedzot šo sugu īpatņu visu

veidu apzinātu gūstīšanu vai nonāvēšanu savvaļā, kā arī vairošanās vai atpūtas vietu noplicināšanu vai iznīcināšanu (spriedums, 2018. gada 17. aprīlis, Komisija/Polija (Belovežas gārša), C-441/17, EU:C:2018:255, 230. punkts).

- 27 Šīs tiesību normas ievērošana uzliek dalībvalstīm pienākumu ne tikai pieņemt pilnīgu tiesisko regulējumu, bet arī īstenot konkrētus un specifiskus aizsardzības pasākumus. Tāpat stingrās aizsardzības sistēma paredz, ka tiek noteikti konsekventi un koordinēti preventīvie pasākumi. Tādējādi šādai stingras aizsardzības sistēmai būtu jāļauj efektīvi novērst apzinātu Dzīvotņu direktīvas IV pielikuma a) daļā esošu dzīvnieku sugu gūstīšanu vai nonāvēšanu savvaļā, kā arī vairošanās vai atpūtas vietu noplicināšanu vai iznīcināšanu (spriedums, 2018. gada 17. aprīlis, Komisija/Polija (Belovežas gārša), C-441/17, EU:C:2018:255, 231. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 28 Ar Dzīvotņu direktīvas 16. panta 1. punktu dalībvalstīm ir atļauts atkāpties no tās 12.–14. panta, kā arī 15. panta a) un b) punkta normām, savukārt uz atkāpi, kas pieņemta uz šā pamata, ciktāl tā šīm dalībvalstīm ļauj izvairīties no pienākumiem, kas izriet no dabas sugu stingras aizsardzības sistēmas, attiecas nosacījums, ka nepastāv apmierinoša alternatīva un ka šī atkāpe netraucē saglabāt attiecīgo sugu populācijas labvēlīgas aizsardzības statusā to dabiskās izplatības areālā.
- 29 Ir jākonstatē, ka šie nosacījumi attiecas uz visiem minētās direktīvas 16. panta 1. punktā norādītajiem gadījumiem.
- 30 Ir arī jāuzsver, ka Dzīvotņu direktīvas 16. panta 1. punkts, kurā precīzi un izsmeļoši formulēti nosacījumi, ar kādiem dalībvalstis var atkāpties no tās 12.–14. panta, kā arī 15. panta a) un b) punkta, ir izņēmums no minētajā direktīvā paredzētās aizsardzības sistēmas, kas jāinterpretē šauri (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2005. gada 20. oktobris, Komisija/Apvienotā Karaliste, C-6/04, EU:C:2005:626, 111. punkts, kā arī 2007. gada 10. maijs, Komisija/Austrija, C-508/04, EU:C:2007:274, 110. un 128. punkts) un kas obligāto nosacījumu izpildes pierādīšanas pienākumu attiecībā uz katru atkāpi uzliek iestādei, kura pieņem lēmumu (pēc analogijas skat. spriedumu, 2006. gada 8. jūnijs, *WWF Italia* u.c., C-60/05, EU:C:2006:378, 34. punkts).
- 31 Turklāt jāpiebilst, ka suga *canis lupus*, vispārzināma kā vilks, ietilpst to dzīvnieku sugu vidū, kas ir “Kopienā nozīmīgas [...] un kurām vajadzīga stingra aizsardzība”, kuru saraksts ir iekļauts Dzīvotņu direktīvas IV pielikuma a) daļā, izņemot tostarp “Somijas populācijas ziemeļbriežu pārvaldības apvidos”.
- 32 Visbeidzot, kā ģenerāladvokāts ir norādījis secinājumā 40. punktā, jēdziens “ieguve” Dzīvotņu direktīvas 16. panta 1. punkta izpratnē ir saprotams tādējādi, ka tas ietver gan attiecīgo sugu īpatņu gūstīšanu, gan to nonāvēšanu, tādēļ šī norma principā var tikt izmantota kā pamats atkāpju pieņemšanai, tostarp atļaujot šīs direktīvas IV pielikuma a) daļā minēto sugu īpatņu nonāvēšanu, ja vien tiek ievēroti konkrētie tur paredzētie nosacījumi.
- 33 Iesniedzējtiesas uzdotie jautājumi ir jāizvērtē, ņemot vērā šos ievada apsvērumus.
- 34 Pirmām kārtām, attiecībā uz to, kāds mērķis ir atkāpei, kas piešķirta saskaņā ar Dzīvotņu direktīvas 16. panta 1. punktu, ir jānorāda, ka šīs normas a)–d) apakšpunktā attiecībā uz ikvienu tur paredzēto atkāpi ir paskaidrots, ka tajos ir paredzēti sasniedzamie mērķi, proti, savvaļas faunas un floras aizsardzība un dabisko dzīvotņu saglabāšana (a) apakšpunkts), nopietna kaitējuma novēršana (b) apakšpunkts), veselības aizsardzības, sabiedrības drošības un citas sevišķi svarīgas sabiedrības intereses (c) apakšpunkts), izpēte un izglītība, sugu populāciju atjaunošana un reintroducēšana (d) apakšpunkts), savukārt minētās normas e) apakšpunktā tā tas nav – tur nav precizēts mērķis, kas būtu sasniedzams ar tajā paredzēto atkāpi.

- 35 Turklāt atkāpēm, kas pamatotas ar Dzīvotņu direktīvas 16. panta 1. punkta e) apakšpunktu, ir jāatbilst papildu nosacījumiem, tātad ne tikai šīs direktīvas 16. panta 1. punktā a)–d) apakšpunktā minētajiem nosacījumiem. Tās pieļauj, ka stingri noteiktos apstākļos pēc izvēles principa un ierobežotā apmērā notiek minētās direktīvas IV pielikumā uzskaitīto sugu atsevišķu īpatņu ieguve vai turēšana konkrētā, ierobežotā skaitā.
- 36 Tātad Dzīvotņu direktīvas 16. panta 1. punkta e) apakšpunktu nevar uzskatīt par vispārīgu juridisko pamatu tam, lai piešķirtu šīs direktīvas 12. panta 1. punktā paredzētās atkāpes, ja vien pārējiem direktīvas 16. panta 1. punktā minētajiem gadījumiem un minētajai stingras aizsardzības sistēmai netiek atņemta to lietderīgā iedarbība.
- 37 Līdz ar to ar Dzīvotņu direktīvas 16. panta 1. punkta e) apakšpunktu pamatotas atkāpes mērķis principā nebūtu sajaucams ar to atkāpju mērķiem, kas pamatotas ar šīs direktīvas 16. panta 1. punkta a)–d) apakšpunktu, un tādēļ pirmā minētā norma par pamatu atkāpes pieņemšanai var tikt izmantota vienīgi gadījumos, uz kuriem pārējās minētās normas neattiecas.
- 38 Katrā ziņā atkāpes, kas piešķirtas saskaņā ar minētās direktīvas 16. panta 1. punktu, vispār nedrīkstētu radīt sekas, kas būtu pretrunā nupat minētajā normā izvirzītajiem mērķiem, kuri atgādināti šā sprieduma 25. punktā.
- 39 Šajā gadījumā no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka ar pamatlietā aplūkoto atkāpēm, tāpat kā ar vilku pārvaldības plānu, kura ietvaros tās tiek piešķirtas, bija paredzēts sasniegt mērķi – malumedniecības samazināšanu. Suņiem nodarītā kaitējuma novēršana un vispārējā drošības noskaņojuma uzlabošana to personu vidū, kas dzīvo tuvu apvidiem, kuros uzturas vilki, tika pasniegtas kā šajā ziņā atbilstīgi līdzekļi, kas cieši saistīti ar šo mērķi, ciktāl, kā norāda Aģentūra, ar to īstenošanu bija paredzēts palielināt vietējās iedzīvotāju “sabiedrības iecietību” pret vilku un līdz ar to ierobežot nelikumīgās medības.
- 40 Turklāt no tiesas sēdē uzdotā Tiesas jautājuma izriet, ka 2015. gadā apstiprinātais vilku pārvaldības plāns ietvēra pasākumus un projektus, kas paredzēti tam, lai panāktu šai sugai labvēlīgu aizsardzības statusu, un ka atļauja rīkot vilku medības populācijas aizsardzības nolūkos tika piešķirta ar mērķi veicināt iedzīvotāju labvēlīgo attieksmi pret vilku un līdz ar to samazināt malumedniecību.
- 41 Jāatgādina arī tas, ka lēmumā par atkāpi atkāpes pamatošanai minētie mērķi ir jāformulē skaidri un precīzi un tie ir jāpamato. Proti, atkāpe, kas pamatota ar Dzīvotņu direktīvas 16. panta 1. punktu, var būt vienīgi konkrēta un precīza piemērošana atbilstoši precīzām prasībām un konkrētām situācijām (pēc analogijas skat. spriedumus, 2006. gada 8. jūnijs, *WWF Italia* u.c., C-60/05, EU:C:2006:378, 34. punkts, kā arī 2010. gada 11. novembris, Komisija/Itālija, C-164/09, nav publicēts, EU:C:2010:672, 25. punkts).
- 42 Šajā ziņā jānorāda, pirmkārt, ka no pamatlietā aplūkoto lēmumu par atkāpēm satura un it īpaši no pārvaldības plāna, kura ietvaros tās tiek piešķirtas, izriet, ka Dzīvotņu direktīvas mērķa kontekstā malumedniecība bija uzskatāma par svarīgu izaicinājumu apdraudēto sugu saglabāšanā. Iesniedzējtiesa šajā ziņā precizēja, ka vilku skaits Somijā gadu gaitā ir ievērojami svārstījies, un tā pieņem, ka šīs izmaiņas ir saistītas ar malumedniecību, kas, ņemot vērā vilka apdraudētību, bija kļuvusi aktuāla tēma saistībā ar tā saglabāšanu. Turklāt tiesas sēdē gan Aģentūra, gan Somijas valdība apliecināja, ka par malumedniecības apkarošanas galīgo mērķi ir noteikta attiecīgās sugas saglabāšana.
- 43 Tādējādi cīņa pret malumedniecību var tikt izmantota kā metode, kas veicina attiecīgās sugas labvēlīgā aizsardzības statusa saglabāšanu vai atjaunošanu, un līdz ar to kā mērķis, uz ko attiecas šīs direktīvas 16. panta 1. punkta e) apakšpunkts.

- 44 Otrkārt, attiecībā uz tādu atkāpju spēju sasniegt izvirzīto mērķi, kuras pieņemtas saskaņā ar minētās direktīvas 16. panta 1. punkta e) apakšpunktu, ir jāuzsver, ka, ciktāl ar pamatlietā aplūkotajām atkāpēm tika eksperimentēts, lai pārliecinātos par to, vai ierobežota atļauja rīkot likumīgas medības var veicināt malumedniecības samazināšanu un galu galā uzlabot vilku populācijas aizsardzības statusu, jautājumā par spēju ar šīm atkāpēm sasniegt šos mērķus apstākļos, kādos tika lūgta to piešķiršana, trūka noteiktības brīdī, kad Aģentūra tās noteica.
- 45 Kā ģenerālvokāts norāda secinājumu 62. punktā, šādā kontekstā valsts iestādei, balsoties uz strikti zinātniskiem datiem, tostarp attiecīgā gadījumā salīdzinošiem datiem par medību populācijas aizsardzības nolūkos ietekmi uz vilka aizsardzības statusu, ir jāpamato pieņēmums, ka atļauja rīkot medības populācijas aizsardzības nolūkos tik tiešām var ierobežot nelikumīgo medību apjomu, ciktāl tās panāktā summārā iedarbība uz vilku populācijas aizsardzības statusu ir pozitīva, vienlaikus ņemot vērā paredzēto atkāpju skaitu un jaunākās aplēses par nelikumīgas ieguves gadījumu skaitu.
- 46 Šajā gadījumā Aģentūra apgalvo, ka esot pierādīts, ka medības populācijas aizsardzības nolūkos var samazināt malumedniecību, un tam *Tapiola* un Eiropas Komisija nepiekrīt. Savukārt iesniedzējtiesa skaidro, ka nekādi zinātniski pierādījumi neļauj secināt, ka kādas aizsargātas sugas likumīgas medības samazina malumedniecību tādā mērā, ka tās vispārēji un pozitīvi ietekmētu vilka aizsardzības statusu. Tādējādi minētajai tiesai, ņemot vērā iepriekš izklāstītos apsvērumus, vēl būs galīgi jākonstatē, vai ar atkāpēm, kas tiek piešķirtas medībām populācijas aizsardzības nolūkos, ir iespējams sasniegt to mērķi – malumedniecības apkarošanu sugas aizsardzības interesēs, un vai Aģentūra ir ievērojusi savus pienākumus šajā jomā.
- 47 Otrām kārtām, ar Dzīvotņu direktīvas 16. panta 1. punktu pamatotu atkāpi nevar piešķirt, ja attiecībā uz šo atkāpi izvirzīto mērķi var sasniegt ar apmierinošu alternatīvu šīs normas izpratnē. Tādējādi šāda atkāpe var tikt izdarīta vienīgi tad, ja nav pieejams alternatīvs pasākums, kas dotu iespēju apmierinošā veidā sasniegt izvirzīto mērķi, vienlaikus ievērojot minētajā direktīvā paredzētos aizliegumus.
- 48 Šajā gadījumā jāuzskata, ka tas vien, ka tiek veiktas tādas nelikumīgas darbības kā malumedniecība, vai sarežģījumi, ar kādiem saskaras to kontroles īstenošana, nevar būt pietiekami, lai dalībvalsti atbrīvotu no pienākuma nodrošināt aizsargātu sugu aizsardzību saskaņā ar Dzīvotņu direktīvas IV pielikumu. Gluži pretēji – šādā situācijā tai ir pienākums drīzāk izvēlēties, pirmkārt, stingru un iedarbīgu kontroli pār šīm nelikumīgajām darbībām un, otrkārt, tādu līdzekļu izmantošanu, kuri nav saistīti ar šīs direktīvas 12.–14. pantā, kā arī 15. panta a) un b) punktā paredzēto aizliegumu neievērošanu.
- 49 Turklāt ir jānorāda, ka Dzīvotņu direktīvas 16. panta 1. punktā ir paredzēts dalībvalstu pienākums sniegt precīzu un atbilstošu pamatojumu tam, ka trūkst apmierinošas alternatīvas, ar ko varētu sasniegt aplūkotās atkāpes pamatojumam norādītos mērķus (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2007. gada 14. jūnijs, Komisija/Somija, C-342/05, EU:C:2007:341, 31. punkts).
- 50 Šis pienākums norādīt pamatojumu nav izpildīts, ja lēmums par atkāpi neietver nedz norādes par apmierinošas alternatīvas neesamību, nedz atsaucis uz attiecīgiem tehniskajiem, juridiskajiem un zinātniskajiem ziņojumiem (pēc analogijas skat. spriedumus, 2003. gada 16. oktobris, *Ligue pour protection des oiseaux* u.c., C-182/02, EU:C:2003:558, 14. punkts, kā arī 2018. gada 21. jūnijs, Komisija/Malta, C-557/15, EU:C:2018:477, 50. un 51. punkts).
- 51 Ņemot vērā iepriekš izklāstīto, kompetentajām valsts iestādēm saistībā ar tādu atkāpju piešķiršanu kā pamatlietā aplūkotās ir pienākums konstatēt, ka, ņemot vērā arī labākos attiecīgos zinātniskos un tehniskos pierādījumus, kā arī konkrētos aplūkojamās apstākļos, nav pieejama neviena apmierinoša alternatīva, kas dotu iespēju sasniegt izvirzīto mērķi, vienlaikus ievērojot Dzīvotņu direktīvā noteiktos aizliegumus.

- 52 Šajā gadījumā lēmums lūgt prejudiciālu nolēmumu neietver nevienu norādi par to, ka Aģentūra būtu pierādījusi, ka vienīgais līdzeklis, ar ko var sasniegt mērķi, kurš norādīts, lai pamatotu pārvaldības atkāpes, ir saskaņā ar Dzīvotņu direktīvas 16. panta 1. punkta e) apakšpunktu piešķirta atļauja rīkot konkrēta apmēra medības vilka populācijas aizsardzības nolūkos.
- 53 Līdz ar to šķiet, ka lēmumi, ar kuriem piešķirtas tādas atkāpes kā pamatlietā aplūkotās, neatbilst prasībai, ka jāsniedz precīzs un atbilstīgs pamatojums tam, ka nav pieejama apmierinoša alternatīva, kas dotu iespēju sasniegt izvirzīto mērķi, kurš atgādināts šā sprieduma 49. punktā, tomēr iesniedzējtiesai par to vēl būtu jāpārlicinās.
- 54 Trešām kārtām, ir jāpārlicinās, ka aplūkojamā atkāpe nav pretrunā Dzīvotņu direktīvas 16. panta 1. punktā minētajam nosacījumam, ka šī atkāpe nedrīkst traucēt attiecīgo sugu populāciju saglabāšanai labvēlīgā aizsardzības statusā to dabiskās izplatības areālā.
- 55 Proti, minēto sugu labvēlīgas aizsardzības statuss to dabiskās izplatības areālā ir nepieciešams un iepriekšējs nosacījums minētajā 16. panta 1. punktā paredzēto atkāpju piešķiršanai (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2007. gada 10. maijs, Komisija/Austrija, C-508/04, EU:C:2007:274, 115. punkts).
- 56 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka Dzīvotņu direktīvas 1. panta i) punktā ir noteikts, ka aizsardzības statuss ir uzskatāms par labvēlīgu, ja, pirmkārt, attiecīgo sugu populācijas dinamikas dati liecina, ka ilgtermiņā suga sevi atražo un ir dzīvotspējīga konkrētās dabiskās dzīvotnes sastāvdaļa, otrkārt, sugas dabiskās izplatības areāls nav samazinājies, un šķiet, ka tas nemazināsies arī tuvākajā laikā, un, treškārt, dzīvotne ir un, šķiet, arī turpmāk būs pietiekami plaša tās populāciju ilglaicīgai uzturēšanai.
- 57 Tādējādi atkāpe saskaņā ar Dzīvotņu direktīvas 16. panta 1. punktu ir jāpamato, izmantojot kritērijus, kas noteikti, lai nodrošinātu attiecīgās sugas dinamikas un sociālās stabilitātes saglabāšanu ilgtermiņā.
- 58 Kā ģenerālvokāts būtībā norāda secinājumu 79.–82. punktā, līdz ar to kompetentajai valsts iestādei, kas izskata atkāpes piešķiršanu, kura pamatota ar minēto 16. panta 1. punktu, vispirms attiecīgo sugu populāciju saglabāšanas statuss ir jānovērtē attiecīgās dalībvalsts teritorijā vai, ja vajadzīgs, attiecīgā biogeogrāfiskā reģiona līmenī, ja šis dalībvalsts robežas pārklājas ar vairākiem biogeogrāfiskajiem reģioniem, vai arī, ja sugas dabiskās izplatības areālam tas nepieciešams un ciktāl tas iespējams, – pārrobežu līmenī, un pēc tam – paredzēto atkāpju iespējamā ģeogrāfiskā un demogrāfiskā ietekme uz to.
- 59 Turklāt, kā ģenerālvokāts norāda secinājumu 83. punktā, novērtējums par atkāpes ietekmi uz vietējas populācijas teritoriju parasti ir nepieciešams, lai noteiktu tās ietekmi uz attiecīgās populācijas aizsardzības statusu plašākā mērogā. Proti, ciktāl atbilstoši šā sprieduma 41. punktā atgādinātajiem apsvērumiem šādai atkāpei ir jāatbilst precīzām prasībām un konkrētām situācijām, šādas atkāpes sekas visdrīzāk būs vispārēji jūtamas tajā minētajā vietējā apvidū. Turklāt, kā izriet no Tiesas rīcībā esošajiem lietas materiāliem, kādas populācijas aizsardzības statuss valsts vai biogeogrāfiskā mērogā ir atkarīgs arī no dažādo, attiecībā uz vietējiem apvidiem piešķirto atkāpju kumulatīvās ietekmes.
- 60 Tomēr pretēji tam, ko apgalvo Aģentūra, šādas izvērtēšanas vajadzībām nevar ņemt vērā attiecīgās populācijas dabiskās izplatības areāla daļu, kas iestiepjas trešās valsts teritorijā, kurai nav pienākuma ievērot to sugu stingru aizsardzību, kas ir nozīmīgas Savienībai.
- 61 Līdz ar to šādu atkāpi nevar noteikt, ja nav izvērtēts attiecīgās sugas populācijas aizsardzības statuss, kā arī paredzētās atkāpes eventuālā ietekme uz to vietējā līmenī un šis dalībvalsts teritorijā kopumā vai, attiecīgā gadījumā, ja šis dalībvalsts teritorijā ietilpst vairāki biogeogrāfiskie reģioni, – attiecīgā biogeogrāfiskā reģiona teritorijā, vai, ja sugas dabiskās izplatības areālam tas nepieciešams un ciktāl tas iespējams, arī pārrobežu ietekme.

- 62 Ņemot vērā iesniedzējtiesas jautājumus, ir jāpiebilst, ka, pirmkārt, pārvaldības plāns un valsts tiesiskais regulējums, kurā noteikts maksimālais viena medību gada laikā valsts teritorijā nonāvējamo īpatņu skaits, var būt nozīmīgs faktors, pēc kā var konstatēt, vai ievērotas prasības, kuras atgādinātas šā sprieduma 54. punktā, jo ar tiem ir iespējams nodrošināt, ka atsevišķu atkāpju kumulatīvā iedarbība attiecīgajā gadā nekaitē attiecīgās sugas populācijas labvēlīga aizsardzības statusa saglabāšanai vai atjaunošanai.
- 63 Šajā ziņā no *Tapiola* un Komisijas iesniegtajiem datiem, kuru precizitāte būtu jāpārbauda iesniedzējtiesai, izriet, ka, pirmkārt, 2015.–2016. medību gadā Somijā, pamatojoties uz atkāpēm, kas piešķirtas medībām populācijas aizsardzības nolūkos saskaņā ar valsts tiesisko regulējumu, tika nonāvēti 43 vai 44 vilki, no kuriem puse bija reproduktīvi īpatņi, – populācijā, kurā visā valstī kopumā ietilpst 275–310 īpatņi. Tādējādi medības populācijas aizsardzības nolūkos esot izraisījušas to, ka Somijā nonāvēti gandrīz 15 % no vilku populācijas kopskaita, tostarp daudzi reproduktīvi īpatņi. Otrkārt, pārvaldības plānā ir aplēsts, ka ik gadu nelikumīgās ieguves gadījumu skaits sasniedz apmēram 30 īpatņus.
- 64 Līdz ar to šīs medības populācijas aizsardzības nolūkos esot izraisījušas papildu īpatņu nonāvēšanu – par 13 vai 14 vairāk attiecībā pret tiem, kas pēc aplēsēm nonāvēti malumedniecībā, un līdz ar to arī summārā ietekme uz minēto populāciju esot negatīva.
- 65 Ņemot vērā iepriekš izklāstīto, var apšaubīt, ka pārvaldības plāns un valsts tiesiskais regulējums, ar ko noteikts maksimālais viena medību gada ietvaros nonāvējamo īpatņu skaits, kuru kontekstā tiek piešķirtas pamatlietā aplūkotās atkāpes, dod iespēju ievērot prasības, kas atgādinātas šā sprieduma 54. punktā, tomēr tas vēl būtu jāpārbauda iesniedzējtiesai.
- 66 Šajā kontekstā ir jāuzsver arī, ka atbilstoši LESD 191. panta 2. punktā nostiprinātajam piesardzības principam, ja pēc labāko pieejamo zinātnisko datu pārbaudes joprojām pastāv nenoteiktība attiecībā uz jautājumu, vai šāda atkāpe nekaitē izmiršanas riskam pakļautas sugas populācijas labvēlīga aizsardzības statusa saglabāšanai vai atjaunošanai, dalībvalstij ir jāatturas no šādas atkāpes noteikšanas un īstenošanas.
- 67 Tādējādi iesniedzējtiesai ir jānosaka, vai Aģentūra, balstoties uz zinātniskiem datiem, ir pierādījusi, ka pamatlietā aplūkojamo atkāpju teritoriālie un kvantitatīvie ierobežojumi ir pietiekami, lai nodrošinātu, ka tās nekaitē attiecīgo sugu populāciju labvēlīga aizsardzības statusa saglabāšanai to dabiskās izplatības areālā.
- 68 Otrkārt, attiecībā uz kādas sugas nelabvēlīga aizsardzības statusa ietekmi uz iespējamību piešķirt atkāpes saskaņā ar Dzīvotņu direktīvas 16. panta 1. punktu, Tiesa jau ir nospriedusi, ka šādu atkāpju izdarīšana ir iespējama izņēmuma kārtā, ja ir pienācīgi pierādīts, ka ar tām netiks vēl vairāk pasliktināts populācijas nelabvēlīgais aizsardzības statuss vai kavēta tās labvēlīgā aizsardzības statusa atjaunošana. Proti, Tiesa ir norādījusi, ka nevar izslēgt, ka ierobežota īpatņu skaita nonāvēšana neietekmē minētajā 16. panta 1. punktā noteikto mērķi saglabāt vilku populāciju labvēlīgā aizsardzības statusā to dabiskās izplatības areālā. Tādējādi saistībā ar attiecīgo sugu šāda atkāpe būtu neitrāla (spriedums, 2007. gada 14. jūnijs, Komisija/Somija, C-342/05, EU:C:2007:341, 29. punkts).
- 69 Tomēr jāuzsver, ka šādu atkāpju piešķiršana izņēmuma kārtā ir jānovērtē, ņemot vērā arī piesardzības principu, kas atgādināts šā sprieduma 66. punktā.
- 70 Ceturtām kārtām, Dzīvotņu direktīvas 16. panta 1. punkta e) apakšpunktā ir noteikts, ka jāievēro nosacījumi attiecībā uz iegūstamo vai turamo sugu īpatņu ierobežoto un konkrēto skaitu, šādas ieguves vai turēšanas selektīvo raksturu un ierobežoto apmēru, kā arī strikto kontroli, kādai pakļaujama šo nosacījumu ievērošana.

- 71 Vispirms par nosacījumu saistībā ar attiecīgo iegūstamo vai turamo sugu īpatņu ierobežoto un konkrēto skaitu ir jānorāda, ka šis skaits ikvienā gadījumā būs atkarīgs no sugas populācijas līmeņa, no tās aizsardzības statusa un tās bioloģiskajām iezīmēm. Šis skaits ir jānosaka, balstoties uz strikti zinātnisku informāciju, proti, ģeogrāfiskiem, klimatiskiem, vides un bioloģiskiem datiem, kā arī datiem, kas dod iespēju novērtēt stāvokli saistībā ar attiecīgo sugu vairošanos un kopējo ikgadējo mirstību dabisku iemeslu dēļ (pēc analogijas skat. spriedumus, 2006. gada 8. jūnijs, *WWF Italia* u.c., C-60/05, EU:C:2006:378, 25. un 29. punkts, kā arī 2018. gada 21. jūnijs, Komisija/Malta, C-557/15, EU:C:2018:477, 62. punkts).
- 72 Tādējādi, lai varētu uzskatīt, ka šis nosacījums ir ievērots, saskaņā ar Dzīvotņu direktīvas 16. panta 1. punkta e) apakšpunktā paredzēto atkāpi atļautās ieguves gadījumu skaits ir jāierobežo tādā mērā, lai tas neradītu risku, ka negatīvi un ievērojami tiks ietekmēta attiecīgās populācijas struktūra, pat ja tas pats par sevi nekaitē attiecīgo sugu populāciju saglabāšanai labvēlīgā aizsardzības statusā to dabiskās izplatības areālā. Šim skaitam ir jābūt ne tikai strikti ierobežotam attiecībā uz minētajiem kritērijiem, bet arī skaidri norādītam lēmumos par atkāpēm.
- 73 Turpinot – attiecībā uz nosacījumiem par sugu konkrētu īpatņu ieguves vai turēšanas selektivitāti un ierobežoto apmēru, ir uzskatāms, ka tie paredz, ka atkāpe attiecas uz īpatņu skaitu, kas noteikts pēc iespējas striktākā, konkrētākā un lietderīgākā veidā, ņemot vērā saistībā ar aplūkojamo atkāpi izvirzīto mērķi. Tātad, ņemot vērā aplūkojamās sugas populācijas līmeni, tās aizsardzības statusu un tās bioloģiskās iezīmes, var būt nepieciešams atkāpi ierobežot ne tikai, to attiecinot vien uz konkrētām sugām vai īpatņu veidiem vai grupām, bet arī uz identificētiem atsevišķiem īpatņiem.
- 74 Visbeidzot, nosacījums par atkāpju, kas pamatotas ar Dzīvotņu direktīvas 16. panta 1. punkta e) apakšpunktu, ierobežošanu ar stingri kontrolētiem apstākļiem, nozīmē, piemēram, to, ka šie nosacījumi, kā arī veids, kā to ievērošana tiek nodrošināta, ļauj garantēt attiecīgo sugu īpatņu selektīvu un ierobežotu ieguvi vai turēšanu. Tādējādi attiecībā uz ikvienu atkāpi saskaņā ar šo normu kompetentajai valsts iestādei pirms tās noteikšanas ir jānodrošina, lai tiktu ievēroti tajā paredzētie nosacījumi, un jāuzrauga tās ietekme *a posteriori*. Proti, valsts tiesiskajam regulējumam ir jānodrošina, ka to lēmumu tiesiskums, ar kuriem tiek piešķirtas šajā normā paredzētās atkāpes, un šo lēmumu piemērošanas veids, tai skaitā ar īpatņu ieguves vietu, laiku, daudzumu un veidu saistīto nosacījumu ievērošana, ir pakļauti efektīvai un savlaicīgai kontrolei (pēc analogijas skat. spriedumu, 2006. gada 8. jūnijs, *WWF Italia* u.c., C-60/05, EU:C:2006:378, 47. punkts).
- 75 Šajā gadījumā no Tiesas rīcībā esošajiem lietas materiāliem izriet, ka, pirmkārt, pamatlietā aplūkojamās atkāpes attiecas uz ierobežota vilku skaita, proti, septiņu īpatņu nonāvēšanu. Tomēr, kā to norāda arī Komisija, lai varētu novērtēt, vai ir izpildīti Dzīvotņu direktīvas 16. panta 1. punkta e) apakšpunktā minētie nosacījumi, šis skaits ir jāskata plašākā kontekstā, kad ieguve atļauta medībās populācijas aizsardzības nolūkos, kas, kā atgādināts šā sprieduma 62.–64. punktā, ļauj apšaubīt to, ka būtu ievērotas šajā normā izklāstītās prasības.
- 76 Otrkārt, pamatlietā aplūkotie lēmumi par atkāpēm gan ietver dažas norādes par medīto īpatņu veidiem, konkrētāk, par jauniem īpatņiem vai īpatņiem, kas rada traucējumus.
- 77 Tomēr, kā izriet no lēmuma lūgt prejudiciālu nolēmumu un tiesas sēdē sniegtajiem precizējumiem, šīs atkāpes ietver tikai ieteikumus to adresātiem medīt konkrētus īpatņus un izvairīties no citu īpatņu medīšanas, neuzliekot attiecīgus pienākumus. Tātad tās nedod iespēju izslēgt, ka, īstenojot šīs atkāpes, tiek nomedīti arī reproduktīvi īpatņi, kuri ir īpaši svarīgi, ņemot vērā Dzīvotņu direktīvas mērķus, kas atgādināti šā sprieduma 25. punktā.
- 78 Treškārt, no Tiesai iesniegtajiem lietas materiāliem izriet, ka, lai gan minētās atkāpes ietver gluži pretējas norādes, šķiet, ka pamatlietā aplūkotā medību gada laikā medībās populācijas aizsardzības nolūkos ir nonāvēti 20 dominējoši tēviņi, kas liek apšaubīt piešķirto atkāpju selektivitāti, to īstenošanas kontroles iedarbīgumu, kā arī ieguves ierobežoto raksturu.

- 79 Tādējādi, paturot prātā, ka iesniedzējtiesai vēl būtu jāveic vairākas pārbaudes, no Tiesas rīcībā esošajiem lietas materiāliem neizriet, ka apstākļi, kādos piešķirtas pamatlietā aplūkojamās atkāpes, kā arī veids, kādā tiek pārbaudīta to ievērošana, dotu iespēju nodrošināt attiecīgo sugu īpatņu selektīvu ieguvu ierobežotā apmērā Dzīvotņu direktīvas 16. panta 1. punkta e) apakšpunkta izpratnē.
- 80 Ņemot vērā iepriekš izklāstītos apsvērumus, uz iesniedzējtiesas uzdotajiem jautājumiem jāatbild, ka Dzīvotņu direktīvas 16. panta 1. punkta e) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas neļauj pieņemt lēmumus, ar kuriem piešķir atkāpes no šīs direktīvas 12. panta 1. punkta a) apakšpunktā – kopsakarā ar IV pielikuma a) daļu – minētā aizlieguma apzināti nonāvēt vilku medībās populācijas aizsardzības nolūkos, kuru mērķis ir malumedniecības apkarošana, ja:
- attiecībā uz šīm atkāpēm izvirzītajam mērķim trūkst skaidra un precīza pamatojuma un ja, pat ņemot vērā strikti zinātniskus datus, valsts iestādei nav iespējams secināt, ka šīs atkāpes ir lietderīgas šā mērķa sasniegšanai;
  - nav pienācīgi pierādīts, ka tām izvirzīto mērķi nevarētu sasniegt ar apmierinošu alternatīvu; tas vien, ka notiek nelikumīgas darbības vai ka to kontroles īstenošana saskaras ar sarežģījumiem, nav uzskatāms par šajā ziņā pietiekamu apstākli;
  - netiek nodrošināts, ka atkāpes nekaitē attiecīgo sugu populāciju saglabāšanai labvēlīgā aizsardzības statusā to dabiskās izplatības areālā;
  - atkāpes nav aplūkotas izvērtējumā par attiecīgās sugas populācijas aizsardzības statusu un par to, kā paredzētā atkāpe to varētu ietekmēt visā šīs dalībvalsts teritorijā vai – ja šīs dalībvalsts teritorijā ietilpst vairāki biogeogrāfiskie reģioni – attiecīgā biogeogrāfiskā reģiona teritorijā, vai, ja sugas dabiskās izplatības areālam tas nepieciešams un ciktāl tas iespējams, arī pārrobežu mērogā, un
  - nav izpildīti visi nosacījumi attiecībā uz selektīvi un ierobežotā skaitā veiktu direktīvas IV pielikumā minēto sugu kontrolētu īpatņu ieguvu stingri kontrolētos apstākļos, kuru izpilde ir jākonstatē, tostarp ņemot vērā attiecīgās populācijas līmeni, tās aizsardzības statusu un bioloģiskās iezīmes.

Iesniedzējtiesai ir jāpārbauda, vai pamatlietā tas tā ir.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 81 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (otrā palāta) nospriež:

Padomes Direktīvas 92/43/EEK (1992. gada 21. maijs) par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību 16. panta 1. punkta e) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas neļauj pieņemt lēmumus, ar kuriem piešķir atkāpes no šīs direktīvas 12. panta 1. punkta a) apakšpunktā – kopsakarā ar IV pielikuma a) daļu – minētā aizlieguma apzināti nonāvēt vilku medībās populācijas aizsardzības nolūkos, kuru mērķis ir malumedniecības apkarošana, ja:

- **attiecībā uz šīm atkāpēm izvirzītajam mērķim trūkst skaidra un precīza pamatojuma un ja, pat ņemot vērā strikti zinātniskus datus, valsts iestādei nav iespējams secināt, ka šīs atkāpes ir lietderīgas šā mērķa sasniegšanai;**

- nav pienācīgi pierādīts, ka tām izvīrzīto mērķi nevarētu sasniegt ar apmierinošu alternatīvu; tas vien, ka notiek nelikumīgas darbības vai ka to kontroles īstenošana saskaras ar sarežģījumiem, nav uzskatāms par šajā ziņā pietiekamu apstākli;
- netiek nodrošināts, ka atkāpes nekaitē attiecīgo sugu populāciju saglabāšanai labvēlīgā aizsardzības statusā to dabiskās izplatības areālā;
- atkāpes nav aplūkotas izvērtējumā par attiecīgās sugas populācijas aizsardzības statusu un par to, kā paredzētā atkāpe to varētu ietekmēt visā šīs dalībvalsts teritorijā vai – ja šīs dalībvalsts teritorijā ietilpst vairāki biogeogrāfiskie reģioni – attiecīgā biogeogrāfiskā reģiona teritorijā, vai, ja sugas dabiskās izplatības areālam tas nepieciešams un ciktāl tas iespējams, arī pārrobežu mērogā, un
- nav izpildīti visi nosacījumi attiecībā uz selektīvi un ierobežotā skaitā veiktu direktīvas IV pielikumā minēto sugu kontrolētu īpatņu iegūvi stingri kontrolētos apstākļos, kuru izpilde ir jākonstatē, tostarp ņemot vērā attiecīgās populācijas līmeni, tās aizsardzības statusu un bioloģiskās iezīmes.

Iesniedzējtiesai ir jāpārbauda, vai pamatlietā tas tā ir.

[Paraksti]